NIILO JÄÄSKINEN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2011. december 15.[1]

C-378/10. sz. ügy

VALE Építési Kft.

(a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága [Magyarország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Letelepedés szabadsága — EUMSZ 49. cikk és EUMSZ 54. cikk — Társaság székhelyének az alkalmazandó nemzeti jog megváltozásával járó áthelyezése az egyik tagállamból a másikba (»tőkeegyesítő társaság határokon átnyúló újraalakulása«) — Nemzeti szabályozás, amely nem engedi, hogy a másik tagállamban létrejött társaságot jogelődként tüntessék fel a nemzeti cégjegyzékben — Nemzeti szabályozás, amely e megjegyzés feltüntetését megengedi, ha e jogelőd társaság Magyarországon jött létre”

I – Bevezetés

1. A jelen előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát az egységes piacon belül a társaságok határokon átnyúló mobilitásával kapcsolatos problémakör képezi. A Bírósághoz benyújtott kérelem az EK 43. és az EK 48. cikk – jelenleg EUMSZ 49. és EUMSZ 54. cikk – értelmezésére vonatkozik, és egy nemperes eljárás keretében terjesztették elő annak nyomán, hogy székhelyének határokon átnyúló áthelyezésével Magyarországra települt egy olasz jog szerinti társaság, ami az olasz cégnyilvántartásból való törlésével, az alkalmazandó nemzeti jog megváltozásával, és egy olyan magyar jog szerinti társasággá való újraalakulásával járt, amely azt állítja, hogy az említett olasz társaság általános jogutódja.

2. A jelen ügyben érintett magyar szabályozás megengedi, hogy a társaság jogelődjeként egy Magyarországon létrejött társaságot tüntessenek fel a nemzeti cégnyilvántartásban. E szabályozás viszont nem engedi az ilyen megjegyzés feltüntetését, ha a jogelőd – mint az alapeljárásban – egy másik tagállamban létrejött társaság.

3. A jelen ügy a Bíróság európai társasági jogra vonatkozó ítéleteinek, mint például a Daily Mail and General Trust ügyben, a Centros-ügyben, az Überseering-ügyben, az Inspire Art ügyben, a SEVIC Systems ügyben és a Cartesio-ügyben hozott ítéletek[2] sorába illeszkedik. A jelen ügyben azonban új szempont is felmerül, mivel a Bíróságot arra kérték, hogy a „tőkeegyesítő társaság határokon átnyúló újraalakulása”[3] esetén határozzon a fogadó tagállam kötelezettségeinek terjedelméről.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — A 81/87. sz. Daily Mail and General Trust ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítélet (EBHT 1988., 5483. o.); a C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-1459. o.); a C-208/00. sz. Überseering-ügyben 2002. november 5-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-9919. o.), a C-167/01. sz. Inspire Art ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-10155. o.); a C-411/03. sz. SEVIC Systems ügyben 2005. december 13-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-10805. o.) és a C-210/06. sz. Cartesio-ügyben 2008. december 16-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-9641. o.).

3 — A jelen indítványban az alapügyben szereplő jogügyletre mint a „tőkeegyesítő társaság határokon átnyúló újraalakulására” fogok hivatkozni. E megnevezés okait később fejtem ki.

II – Jogi háttér

A – *Az uniós jog*

4. Sem az elsődleges, sem a másodlagos uniós jog nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek szabályoznák az egyik tagállamban székhellyel rendelkező társaság határokon átnyúló újraalakulását, vagy legalább az ilyen társaság létesítő okirat szerinti székhelyének nemzetközi áthelyezését. [4]

5. Ugyanakkor az európai részvénytársaság (SE) statútumáról szóló, 2001. október 8-i 2157/2001/EK tanácsi rendelet [5] 8. cikke részletes rendelkezéseket tartalmaz az SE létesítő okirat szerinti székhelyének áthelyezésével kapcsolatban. Hasonlóképpen az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló, 2003. július 22-i 1435/2003/EK tanácsi rendelet [6] is lehetővé teszi az európai szövetkezetek számára a létesítő okirat szerinti székhelyük áthelyezését. Ezenkívül a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló, 2005. október 26-i 2005/56/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [7] meghatározza az ilyen egyesülések jogi kereteit.

B – *A nemzeti jog*

6. A nemzeti jogban két jogszabály rendelkezései bírnak jelentőséggel. [8]

7. Egyrészről a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló, 2006. évi V. törvényről [9] (a továbbiakban: Ctv.) van szó. E törvény releváns rendelkezései a 24–29. §-ban, valamint az 57. § (4) bekezdésében találhatók.

8. Másrészről a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényről [10] (a továbbiakban: Gt.) van szó. E törvény jelen ügyben releváns rendelkezései többek között a 3. §-ban, a 69. § (1) bekezdésében, a 71., 73., 74. és 75. §-ban találhatók.

III – Az alapügy és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

9. A VALE Costruzioni Srl (a továbbiakban: VALE Costruzioni) olasz jog szerinti korlátolt felelősségű társaságot 2000. november 16-án jegyezték be a római (Olaszország) cégjegyzékbe.

10. A VALE Costruzioni 2006. február 3-án kérelmezte törlését e cégjegyzékből, hivatkozva arra, hogy Magyarországra kívánja a székhelyét áthelyezni, a tevékenységét ott kívánja folytatni, ezzel egyidejűleg tevékenységét Olaszországban megszünteti.

11. A római céghivatal – a kérelemnek megfelelően – a VALE Costruzionit 2006. február 13-án törölte a cégjegyzékből. Amint az iratokból kitűnik, a cégjegyzékben a „Törlés és székhelyáthelyezés” cím alatt az van bejegyezve, hogy „a társaság Magyarországra települt”. Az olasz cégkivonat szerint a VALE Costruzioni székhely szerinti országként Magyarországot jelölte meg, és a Budapesten (Magyarország) található címet tüntette fel.

4 — Emlékeztetőül: a társasági jog korszerűsítéséről szóló, 2003. május 21-i (COM(2003) 284 végleges) közleményében az Európai Közösségek Bizottsága arról adott ki tájékoztatást, hogy tervbe vette az egyik tagállamból a másikba történő székhelyáthelyezésről szóló tizennegyedik irányelvre vonatkozó javaslat kidolgozását, és ezzel kapcsolatban nyilvános konzultációt kezdeményezett, amely 2004. április 15-én zárult le. Azonban a Bizottság ez idáig még nem fogadott el ilyen javaslatot.

5 — HL L 294., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 251. o.

6 — HL L 207., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 280. o.

7 — HL L 310., 1. o.

8 — E jogszabályok szövegéből a relevánsnak tűnő részeket a következő pontokban ismertetem.

9 — Magyar Közlöny 2006/1 (I. 4.), 99. o.

10 — Magyar Közlöny 2006/1 (I. 4.), 24. o.

12. 2006. november 14-én, azaz kilenc hónappal később, a VALE Costruzioni ügyvezetője és még egy természetes személy Rómában elfogadták a magyar jog szerinti VALE Építési Korlátolt felelősségű társaság (a továbbiakban: VALE Építési Kft.) társasági szerződését a magyar cégjegyzékbe történő bejegyzés céljából. A társasági szerződés preambuluma szerint „az eredetileg Olaszországban az olasz jog alapján megalakult társaság elhatározta székhelyének Magyarországra történő áthelyezését és a magyar jog szerinti működését". A társasági szerződésnek megfelelően a magyar jogban előírtak szerint a törzstőke felét a társaság rendelkezésére bocsátották, és 2006. december 14-én a VALE Építési Kft. nevére Magyarországon nyitott bankszámlára befizették. A társasági szerződés a társaság székhelyeként ugyanazt a budapesti címet tünteti fel.

13. A VALE Építési Kft. jogi képviselője 2007. január 19-én kérelmet nyújtott be a Fővárosi Bíróság mint Cégbíróságnál a társaság magyar jog szerinti bejegyzése iránt. Beadványában a VALE Costruzioni társaságot a VALE Építési Kft. jogelődjeként jelölte meg.

14. Az első fokon eljáró Fővárosi Bíróság mint Cégbíróság a VALE Építési Kft. bejegyzés iránti kérelmét elutasította. A cég fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítélőtábla az elutasító végzést helybenhagyta. Határozata szerint a magyar cégjogi rendelkezések alapján az Olaszországban létrejött és bejegyzett társaság nem helyezheti át a székhelyét Magyarországra, és a kért formában nem jegyezhető be a cégjegyzékbe. E bíróság szerint a Ctv. alapján nincs lehetőség egy nem magyar honosságú társaság jogelődként való megjelölésére. A cégnyilvántartásban csak olyan adat szerepelhet, amelyet e törvény 24–29. §-a tételesen felsorol.

15. A VALE Építési Kft. felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságánál, azaz a kérdést előterjesztő bíróságnál. A VALE Építési Kft. álláspontja szerint a megtámadott határozat sérti a közvetlenül hatályos EK 43. cikket és EK 48. cikket, mivel nem tesz különbséget egyrészről a társaság eredeti jogalanyiságát és az irányadó jogot töretlenül megőrző nemzetközi székhelyáthelyezés, másrészről pedig az ennek megváltozásával járó nemzetközi átalakulás között.

16. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a konkrét ügyben a gyakorlati nehézséget az okozza, hogy a cégjegyzék szerkezetileg rovatokra tagolódik, az egyes rovatok tartalmát a Ctv. 24–29. §-a határozza meg. Ha a letelepedés szabadságával úgy kívánna élni egy vállalkozás, hogy nem a székhelyét teszi át Magyarországra, hanem alapít egy új magyar céget, és a társasági szerződésében kíván utalni arra, hogy korábban más tagállamban működött, akkor erre a körülményre csak az átalakulás dátumának feltüntetésével tud hivatkozni. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megerősíti a Fővárosi Bíróság álláspontját, és megállapítja, hogy a VALE Építési Kft. kérelmében szereplő székhelyáthelyezés, együttesen a magyar jog szerinti újraalakulással és az olasz jogelőd feltüntetésével tehát a magyar jog szempontjából nem tekinthető átalakulásnak.

17. E körülmények között a nemzeti bíróság az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) A fogadó tagállamnak tekintettel kell-e lennie az EK 43. és 48. cikkeire akkor, amikor egy másik (származási) tagállamban létrehozott társaság a székhelyét áthelyezi ebbe a fogadó tagállamba, egyidejűleg a származási tagállamban a cégjegyzékből erre tekintettel törlik, a társaság tulajdonosai a fogadó állam joga szerint új létesítő okiratot fogadnak el, s a fogadó állam joga szerint a társaság kéri a bejegyzését a fogadó tagállam cégjegyzékébe?

2) Amennyiben az első kérdésre igen a válasz, abban az esetben úgy kell-e értelmezni az EK 43. és 48. cikkeit, hogy azokkal ellentétes egy olyan (fogadó) tagállami szabályozás vagy gyakorlat, ami megtagadja a valamely más (származási) tagállamban szabályszerűen létrehozott társaságtól azt, hogy a székhelyét a fogadó államba helyezze át, és annak joga szerint működjön tovább?

3) A második kérdés megválaszolása tekintetében van-e annak a ténynek jelentősége, hogy a fogadó tagállam milyen alapon tagadja meg a társaságtól a cégbejegyzést, így különösen

– ha a társaság a fogadó államban elfogadott létesítő okiratában jogelődként jelöli meg a származási tagállamban létesített és ott a cégnyilvántartásból törölt társaságot, és a jogelődöt a fogadó állam cégjegyzékébe mint saját jogelődjét kéri bejegyezni?

– közösségen belüli nemzetközi átalakulás esetén a fogadó állam a társaság cégbejegyzési kérelmének elbírálásakor köteles-e figyelembe venni, s ha igen, mennyiben a származási tagállamnak a székhelyáthelyezés tényét a származási tagállam cégnyilvántartásában rögzítő aktusát?

4) Jogosult-e a fogadó tagállam a Közösségen belüli nemzetközi átalakulást végrehajtó társaság fogadó tagállamban benyújtott cégbejegyzési kérelmét a fogadó tagállam társasági jogának a belföldi társaságok átalakulására vonatkozó szabályai szerint elbírálni, megkövetelve a társaságtól mindazon feltételek teljesítését (így pl. vagyonmérleg és vagyonleltár elkészítését), amit a fogadó tagállam társasági joga a belföldi átalakulásokkal szemben megfogalmaz, vagy a fogadó tagállam az EK 43. és 48. cikkei alapján köteles a Közösségen belüli nemzetközi átalakulást a belföldi átalakulástól megkülönböztetni, és ha igen, mennyiben?”

IV – A Bíróság előtti eljárás

18. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság Hivatalában 2010. július 28-án vették nyilvántartásba. Írásbeli észrevételeket tett a VALE Építési Kft., a magyar és a német kormány, Írország, az olasz és az osztrák kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság.

19. Az eljárási iratok kiegészítése céljából a Bíróság írásban történő válaszadás céljából az olasz jogszabályok tartalmával, valamint a jelen ügy tényállásával kapcsolatban kérdést intézett az olasz kormányhoz és a VALE Építési Kft. képviselőjéhez. A Bíróság Hivatala a válaszokat 2011. július 22-én vette nyilvántartásba.

20. A 2011. szeptember 14-én tartott tárgyaláson a VALE Építési Kft., a magyar és a német kormány, Írország, az olasz és az osztrák kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság képviselői vettek részt.

V – Elemzés

A – *Bevezető megjegyzések*

21. A kérdést előterjesztő bíróság kérdéseivel azt kívánja megtudni, hogy vonatkozik-e az uniós jog, és ha igen, akkor mennyiben, arra az esetre, amikor az A tagállamban jogszerűen létrejött, majd e tagállam cégjegyzékéből törölt tőkeegyesítő társaság áthelyezi székhelyét, sőt átalakul azzal a szándékkal, hogy az alkalmazandó jog megváltozásával B tagállamba települjön, és ott bejegyzésre kerüljön. Mivel a magyar jogszabályok nem engedik, hogy az ilyen társaságot egy másik tagállambeli társaság jogelődként való feltüntetésével bejegyezzék, a kérdést előterjesztő bíróság arról kérdezi a Bíróságot, hogy milyen megoldás adódik a letelepedési szabadságra vonatkozó uniós jogi rendelkezésekre tekintettel.

22. A Bíróság elé terjesztett problémakörre tekintettel azt javaslom, hogy a kérdéseket bontsuk két részre, mivel az első rész arra vonatkozik, hogy alkalmazható-e az EUMSZ 49. és EUMSZ 54. cikk [11] a társaságok átalakulására, a második rész pedig arra vonatkozik, hogy milyen hatást gyakorolnak a letelepedési szabadságra vonatkozó rendelkezések azokra a nemzeti jogszabályokra, amelyek esetleg a letelepedési szabadság korlátozását képezhetik.

23. Mielőtt azonban az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elemzésébe kezdenénk, érdemes egyszerre három szempontra is kitérni. Először is az eljárásban részt vevő felek közül többen kétségüknek adtak hangot az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságával kapcsolatban. Másodszor feltétlenül szükségesnek tartom az alkalmazandó terminológia tisztázását. Harmadszor pedig az utolsó lényeges, előzetes kérdés arra irányul, hogy létezett-e a VALE Costruzioni abban az időpontban, amikor a bejegyzési kérelmet Magyarországon benyújtották.

B – *Az elfogadhatóságról*

24. Írásbeli észrevételeiben az Egyesült Királyság Kormánya, valamint az EFTA Felügyeleti Hatóság a két utolsó kérdés kapcsán megjegyezte, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat hiányosságai a feltett kérdések elfogadhatatlanságát vonhatják maguk után. Az említett határozat ugyanis nem ismerteti azokat a jogkövetkezményeket, amelyeket az olasz jog fűz a VALE Costruzioni cégjegyzékből való törléséhez. A magyar kormány és a Bizottság úgy érvel, hogy nem derül ki az említett határozatból, hogy a VALE Costruzioni a törlését követően folytatott-e gazdasági tevékenységet, vagy sem. A magyar és az osztrák kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya továbbá megjegyzi, hogy a VALE Építési Kft. társasági szerződését a VALE Costruzioni társaság tagjaitól részben eltérő személyek írták alá. Végül Írország szerint nem világos, hogy a „székhely” áthelyezése a létesítő okirat szerinti vagy a tényleges székhelyre vonatkozik-e.

25. Számomra mégsem tűnik aggályosnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatósága. Úgy vélem, ez a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, amely szerint az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni. [12] A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatal iránt előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adjon. [13]

26. Márpedig a jelen ügyben nyilvánvalóan nem ez a helyzet. Annak ellenére, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat pontatlanul fogalmaz az olasz jog részletszabályait illetően, számomra úgy tűnik, hogy a Bíróság elegendő körülményt ismer ahhoz, hogy dönteni tudjon. A feltett kérdések pontosan illeszkednek a jogi és tényállási keretbe, és olyan valós problémára vonatkoznak, amely nagy horderejű lehet az egységes piac egészére nézve. Ezenkívül e kérdésekre még nem adott pontos választ a Bíróság.

27. Egyébiránt úgy tűnik, hogy a tőkeegyesítő társaság olasz cégnyilvántartásból való törléséhez fűződő jogkövetkezmények problematikája, amelyet a nemzeti bíróság kifejezetten megemlít, rendkívül összetett és távolról sem egyértelmű.

11 — A Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követő új számozás.

12 — Lásd többek között a C-395/08. és C-396/08. sz., Bruno és társai egyesített ügyekben 2010. június 10-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-5119. o.) 18. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

13 — Az állandó ítélkezési gyakorlattal kapcsolatban lásd különösen a C-222/05–C-225/05. sz., van der Weerd és társai egyesített ügyekben 2007. június 7-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-4233. o.) 22. pontját, a C-188/10. és C-189/10. sz., Melki és Abdeli egyesített ügyekben 2010. június 22-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-5667. o.) 27. pontját, valamint a fent hivatkozott Bruno és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 19. pontját.

C – A jelen esetben alkalmazandó pontos megnevezésről

28. Véleményem szerint lényeges lenne pontosítani azt a terminológiát, amelyet a VALE Építési Kft. alapításának meghatározására alkalmazunk, amelyben azon személyek vettek részt, akik az olasz jog szerinti korlátolt felelősségű társaság, azaz a VALE Costruzioni neve alatt gazdasági tevékenységet folytattak, és akik azt szeretnék elérni, hogy a VALE Építési Kft. a VALE Costruzioni jogutódja legyen. E tekintetben először az a kérdés merül fel, hogy van-e olyan eset a magyar belső jogban, amely ezzel összehasonlítható.

29. Az eljárási iratokból kitűnik, hogy egy magyar korlátolt felelősségű társaság természetesen áthelyezheti a székhelyét belföldön az egyik helységből a másikba. Ilyen esetben sem a jogi forma, sem az alkalmazandó jog nem változik, a jogi személy ugyanaz marad.

30. Ezenkívül a magyar jog szerint „[g]azdasági társaság átalakulással (társasági formaváltással, egyesüléssel és szétválással […]) is létrehozható”[14]. Korlátolt felelősségű társaság például részvénytársasággá alakulhat át. Az ilyen társasági formaváltáskor új jogi személy jön létre, amely ugyanakkor általános jogutódja az átalakult jogi személynek, amely a jogalanyiságát az átalakulás időpontjában elveszti.[15] A magyar jogszabályok szerint a társasági formaváltás történhet a székhely belföldi áthelyezésével is.[16]

31. A jelen esetben szereplő jogügylet annyiban különbözik a belföldi székhelyáthelyezéstől, hogy a megvalósulása új jogi személy alapítását és a létező társaság törlését igényli, mivel a magyar jogszabályok nem szabályozzák a külföldön létrejött társaság székhelyének határokon átnyúló áthelyezését.

32. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a magyar jog szerint az alapügyben érintett társaság mobilitása nem minősíthető „átalakulásnak”, mivel a magyar cégjog csak az átalakulás fent említett három esetét ismeri el.

33. Ráadásul az uniós jogban a VALE Costruzioni és a VALE Építési Kft. társasági formája megegyezik, mégpedig korlátolt felelősségű társaság.[17] Világos, hogy nincs szükség arra, hogy a nemzeti jogrendben szabályozzák a korlátolt felelősségű társaság ugyanilyen típusú társasággá való átalakulását, hacsak nem egyesülésről vagy szétválásról van szó.

34. A fenti megfontolások alapján célszerűnek tűnik számomra, hogy a jelen esetben megvalósult jogügyletet „a társaság határokon átnyúló újraalakulásának” nevezzük. Az ilyen jogügylet magában foglalja a székhely áthelyezését az alkalmazandó jog megváltozásával együtt (e változás abból következik, hogy a fogadó tagállam joga szerinti új társaságot kell létrehozni azért, hogy folytatni lehessen az eredeti társaság tevékenységét), valamint az eredeti társaság törlését a származási országban.

14 — Lásd a Gt. 3. §-ának (3) bekezdését.

15 — Lásd a Gt. 70. §-ának (1) bekezdését. A Ctv. 57. §-ának (3) bekezdése szerint: „[a] cégforma változása esetén a cég átalakulását a létesítő okirat aláírásától, illetve elfogadásától számított hatvan napon belül kell bejelenteni a jogelőd cég székhelye szerint illetékes cégbíróságnak. Ezzel egyidejűleg kérni kell a jogelőd cég törlését is.” Márpedig e szöveg alapján úgy tűnik, hogy a cégformaváltozás inkább két azonos identitású jogi személy közötti általános jogutódlást, mintsem egy és ugyanazon jogi személy jogi formájának átalakulását jelenti.

16 — Lásd a Ctv. 57. §-ának (4) bekezdését.

17 — Az ilyen társaságokra vonatkozó európai szabályozással kapcsolatban lásd például: De Kluiver, H.-J., „Europe and the Private Company, An Introduction”, in De Kluiver, H.-J., és Van Gerven, W. M. (szerk.), The European private company?, Antwerpen, Maklu, Anvers, 1995, 23. o. Megjegyzem, hogy e társasági forma az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 58. cikkének (2) bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló, 1968. március 9-i 68/151/EGK első tanácsi irányelv (HL L 65., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 3. o.; lásd az 1. cikkét) hatálya alá esik, nem vonatkozik rá azonban a biztosítékok egyenértékűvé tétele céljából a részvénytársaságok alapításának, valamint ezek tőkéje fenntartásának és módosításának tekintetében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 58. cikkének (2) bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló, 1976. december 13-i 77/91/EGK második tanácsi irányelv (HL L 26., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 8. o.; lásd ennek is az 1. cikkét).

35. Jelzem továbbá, hogy a jelen esetben a társaságok és tagjaik által kitűzött célt el lehetett volna érni a határokon átnyúló egyesülés útján is, amelynek során a VALE Costruzioni a VALE Építési Kft.-be olvadt volna a 2005/56 irányelv alapján. [18]

D – *Arról, hogy az olasz jog szerint létezik-e a VALE Costruzioni*

1. Előzetes észrevételek

36. Amint a Bíróság számos alkalommal hangsúlyozta, a valamely nemzeti jog szerint létrehozott társaság kizárólag azon nemzeti jog alapján létezik, amely szabályozza annak létrehozását és működését. [19] E szemszögből itt egy olasz jog szerinti korlátolt felelősségű társaság magyar jog szerinti társasággá való átalakulásáról van szó. Ugyanakkor ezt az átalakulást sem a hatályos uniós jogszabályok, [20] sem pedig a magyar jog nem szabályozza.

37. Hangsúlyozni kell, hogy a magyarországi cégbejegyzési eljárásban a kérelmező fél egy bejegyzés alatt álló magyar társaság (mégpedig a VALE Építési Kft.), amely úgy tűnik, hogy eljárási értelemben vett korlátozott jogképességgel rendelkezik, noha még nincs bejegyezve. Ezenkívül a VALE Építési Kft. jogi képviselője által a tárgyaláson adott tájékoztatás szerint az említett magyar társaságnak van vagyona, amely megegyezik a jegyzett tőke bejegyzéshez szükséges részével, van ügyvezetése, valamint vannak tagjai, akik viszont nem azonosak az olasz társaság tagjaival.

38. Mivel azonban a VALE Costruzioni társaságot törölték az olaszországi cégnyilvántartásból, felvetődik a kérdés, hogy létezik-e a VALE Építési Kft. jogelődje.

39. Mivel a nemzeti joggal kapcsolatban több körülmény tisztázása is szükségesnek mutatkozott, válaszadás céljából a Bíróság további kérdéseket intézett a VALE Építési Kft.-hez és az olasz kormányhoz.

2. A VALE Építési Kft. és az olasz kormány álláspontja

40. A Bíróság olasz kormányhoz intézett első kérdése arra vonatkozott, hogy mely feltételeket kell teljesítenie annak az olasz társaságnak, amely a létesítő okirat szerinti székhelyének áthelyezésével kíván egy másik tagállam joga alá tartozó társasággá átalakulni. Válaszában az olasz kormány megerősíti, hogy az olasz jog megengedi az Olaszországban alapított társaság székhelyének valamely másik államba történő áthelyezését. Az olasz jog szerint a létesítő okirat szerinti székhely áthelyezése kizárólag akkor vált ki joghatást, ha azt a két érintett tagállam jogszabályainak betartásával hajtják végre. E kormány szerint a társaság kizárólag akkor tartja meg továbbra is olasz honosságát, ha azok az államok, amelyek között az áthelyezés történt, egyetértenek az ilyen jogügylet következményeivel. Ha a székhelyáthelyezéssel egyidejűleg a társaság már nem kíván az olasz jog hatálya alá tartozni, a cégnyilvántartásból való törlésére csak azt követően kerülhet sor, ha a társaságot külföldön bejegyezték. [21]

18 — A határokon átnyúló egyesülés módszerét gyakran használják az Egyesült Államokban annak érdekében, hogy az egyik szövetségi állam helyett a másik szövetségi állam joga legyen irányadó a vállalkozásra, lásd Armour, J., és Ringe, W. G., „European Company Law 1999-2010: Renaissance and Crisis”, Common Market Law Review, 48. kötet (2011), 1. sz., 125–174. o., különösen a 161–162. o.

19 — A fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 19. pontja és a fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 104. pontja.

20 — Lásd a COM(2003) 284 végleges közleményt.

21 — Meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben eljáró olasz hatóságok látszólag nem tartották be ezt az időrendi sorrendet.

41. A második kérdés, amelyet a Bíróság az olasz kormánynak feltett, arra vonatkozott, hogy mely következményekkel jár az olasz jogban valamely társaság cégnyilvántartásból való törlése. Az említett kormány szerint az olasz társasági jog 2003-ban bekövetkezett reformját követően a tőkeegyesítő társaságok törlése megszüntető hatályú. Azonban a probléma továbbra is kérdéses, ha a törlést követően jogviszonyok vagy vagyoni eszközök maradnak fenn, illetve ezekre fény derül. Ugyanakkor lehetőség van a tőkeegyesítő társaság törlésének megsemmisítésére, ami annyit jelent, hogy az érintett társaságot ellenkező bizonyításig továbbra is működőnek kell tekinteni. Az olasz kormány a tárgyaláson kifejtette, hogy a jelenleg a cégnyilvántartásban szereplő „Magyarországra települt" megjegyzés visszaható hatállyal megsemmisíthető a társasági tagok megsemmisítés iránti kérelme alapján, ha a társaság cégnyilvántartásból való törlése jogsértő határozaton alapult. Ebben az esetben szükségképpen megoldódik az a kérdés, hogy létezik-e a VALE Costruzioni, vagy sem.

42. A Bíróság VALE Építési Kft.-hez intézett kérdése különösen arra irányult, hogy mely körülmények támasztják alá, hogy a VALE Costruzioni szándékában állt az átalakulás. Válaszában a VALE Építési Kft. ismételten azt hangsúlyozza, hogy a VALE Costruzioni átalakulása és székhelyének Magyarországra történő áthelyezése valós, permanens gazdasági szándékon alapul. A VALE Építési Kft. úgy érvel, hogy ez a döntés, amelyet a VALE Costruzioni jóval a cégnyilvántartásból való törlését megelőzően jogilag megfelelő formában hozott, a társasági tagok kifejezett és állandó szándékát tükrözi, amelyet nem befolyásol a VALE Costruzioni olaszországi törlése és a VALE Építési Kft. magyarországi bejegyzése iránti kérelem között eltelt viszonylag hosszú idő.

3. Értékelés

43. A fenti körülményeket is figyelembe véve a helyzetet két különböző nézőpontból lehet vizsgálni.

44. Az egyik, hogy a VALE Costruzioni már nem létezik az olasz jog szerint, és az olasz jog által elfogadott székhelyáthelyezés nem mehet végbe, mivel a társaság már nem létezik. Ugyanakkor felvetődik a kérdés, hogy kié a társaság vagyona, különösen a magyarországi bejegyzés céljából rendelkezésre bocsátott tőke, és ki viseli a társaság kötelezettségeiért a felelősséget harmadik személyekkel szemben.[22] Különösen azt kell vizsgálni, hogy milyen a társasági tagok és a törölt társaság közötti viszony.

45. A másik nézőpont pedig az, hogy a VALE Építési Kft. jogi személyként még nem létezik a magyar jog szerint, mivel e társaság bejegyzését megtagadták Magyarországon. E bejegyzés alatt álló társaság mégis rendelkezett azzal a jogképességgel, amely szükséges volt ahhoz, hogy félként járjon el a nemzeti bíróság, valamint az Európai Unió Bírósága előtt.

46. E két nézőpont olyan elvont vitáknak engedhet teret, amelyek a jogi személyek létezésével és természetével kapcsolatos klasszikus elméleteken alapulnak, és különösen jogalanyiságuk időbeli folyamatosságára vonatkoznak átalakulás vagy jogutódlás esetén. Úgy vélem azonban, hogy a letelepedési szabadság uniós jogi rendelkezéseinek alkalmazásában a valós, gyakorlati gazdasági életnek nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani, mint a jogi személyekre vonatkozó jogelméleti szempontoknak.

47. E tekintetben szeretném felidézni Darmon főtanácsnok megfogalmazását a Daily Mail and General Trust ügyben a letelepedési jog végső céljával kapcsolatban, amely szerint a letelepedés „egy nemzetgazdaságba való beilleszkedést" jelent, és hogy „már a letelepedés fogalma is lényegében gazdasági. Mindig valós gazdasági köteléket jelent"[23]. Ezen túlmenően, amint La Pergola főtanácsnok a Centros-ügyben megállapította: „[a] letelepedési jog lényeges [az EK-Szerződésben] előírt célkitűzések

22 — Ez a kérdés különösen fontos, mivel a társaság nem került végelszámolás alá. A fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 112. pontja szerint az Olasz Köztársaság nem szabhatta az alkalmazandó jog megváltozásával járó székhelyáthelyezés előzetes feltételéül a végelszámolást.

23 — Lásd Darmon főtanácsnok fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyre vonatkozó indítványának 3. és 5. pontját.

megvalósítása szempontjából, amely megkülönböztetés nélkül valamennyi közösségi polgár számára lehetővé kívánja tenni a nemzeti jog által nyújtotta eszközök révén a gazdasági vállalkozás szabadságát, így biztosítva számukra a piaci részvétel lehetőségét", és „a gazdasági kezdeményezés lehetőségének és vele együtt a kereskedelmi szabadságnak a védelméről van szó, amely arra irányul, hogy igénybe vehessék a tagállamok jogrendjében e célból szabályozott eszközöket" [24].

48. A VALE Costruzioni esetében a tagok által az olasz jog alapján létrehozott gazdasági egységről, az egymással szemben vállalt kötelezettségekről, a társasági vagyonról és arról a társasági célról van szó, hogy a VALE Costruzioni Magyarországon kívánja folytatni a tevékenységét olyan társasági formában, amely a magyar jognak megfelel. Bár e társaság elveszítette az olasz jog szerinti jogi személyiségét, és azt jogutódja a magyar jog szerint még nem szerezte meg, mégis szükséges, hogy a VALE Építési Kft. vagy a tagjai hivatkozni tudjanak Magyarországon a letelepedési szabadságra abból a célból, hogy ott a törölt és a bejegyzés alatt álló társaságok társasági szerződéseiben meghatározott gazdasági tevékenységet folytassák.

49. A letelepedési szabadság alkalmazhatóságának elemzésében elsődlegesnek tartom a társasági tagok szándékán alapuló megközelítést. [25] Nem a jelenleg már talán nem is létező, de felélesztheto olasz társaság hivatkozik a letelepedési szabadságra, hanem a bejegyzés alatt álló magyar társaság és az e társaságot alapító természetes személyek.

50. Ennélfogva a letelepedési szabadság alkalmazhatósága szempontjából aligha van jelentősége annak, hogy a VALE Costruzioni létezett-e 2006 februárját követően, vagy hogy idő előtt megszűnt-e a római cégjegyzékbe történt esetleges téves bejegyzés következtében. Mindenesetre léteznek azok a természetes személyek, amelyek az egyik tagállam állampolgárai és letelepedési jogukat gyakorolták e tagállamban, de eltökélt szándékuk, hogy e szabadsággal éljenek a másik tagállamban is. Ezért a tényállás vagy az EUMSZ 54. cikk, vagy az EUMSZ 49. cikk hatálya alá tartozik.

51. Az EUM-Szerződés említett rendelkezéseinek alkalmazhatóságával kapcsolatban szeretném pontosítani, hogy a társasági tagok állampolgársága nem játszhat döntő szerepet: ha olasz állampolgárokról van szó, akkor Magyarország a nemzetközi elem, ha magyar állampolgárokról van szó, a végeredmény ugyanaz, hiszen ebben az esetben a tagok a vállalkozást Olaszországból telepítik haza a származási országukba.

52. Ellenben az, hogy még mindig létezik-e az első társaság abban az időpontban, amikor a jogutódjának szánt társaság jogilag létrejön, egy másik megközelítést vet fel, amely azokra a feltételekre helyezi a hangsúlyt, amelyeket a fogadó tagállam ír elő abból a célból, hogy a bejegyzés alatt álló társaságot az első társaság jogutódjának lehessen tekinteni. Az olasz jogszabályok, valamint az uniós jog megfelelő rendelkezései [26] abból az elvből indulnak ki, hogy a jogutódlás csak akkor lehetséges, ha a jogutód már azelőtt létrejön, hogy a jogelőd elveszítené jogképességét. Ezen elv tartalmát a harmadik és a negyedik kérdés kapcsán célszerű vizsgálni.

E – *A letelepedési szabadság jelen ügyben való alkalmazhatóságáról (az első és a második kérdés)*

53. A társaságok mobilitása az egységes piacon belül számos formát ölthet, ilyen például a leányvállalat- vagy fióktelep-alapítás, illetve a határokon átnyúló székhelyáthelyezés vagy egyesülés. A társasági jogi problematika egyrészről az elsődleges jog szintjén a letelepedési szabadságból, másrészről pedig a másodlagos jog szintjén a specifikusabb jogszabályi alkalmazásból fakad.

24 — Lásd La Pergola főtanácsnok fent hivatkozott Centros-ügyre vonatkozó indítványának 20. pontját.

25 — Emlékeztetni szeretnék arra, hogy a VALE Építési Kft. társasági szerződését a VALE Costruzioni társaság tagjaitól részben eltérő személyek írták alá.

26 — Lásd a 2157/2001 rendelet 8. cikkét, amely szerint a cégnyilvántartásból való törlés csak az új bejegyzést követően hatályosul. Lásd értelemszerűen a 2005/5613 irányelv 13. cikkét.

54. Köztudomású, hogy a jogszabályok összehangolása az Európai Unióban e téren messze nem zárult le. Ugyanakkor az uniós jogalkotó egyes területeken már lépéseket tett.

55. Így például a 2157/2001 rendelet [27] előírja, hogy az európai részvénytársaság jogi személyiségének megőrzése mellett áthelyezheti létesítő okirat szerinti székhelyét az egyik tagállamból a másikba, anélkül hogy az áthelyezés új jogi személy létrejöttéhez vezetne. Ugyanakkor az ilyen székhelyáthelyezés szükségszerűen magában rejti a társaságra alkalmazandó nemzeti jog megváltozását. Hasonlóképpen az 1435/2003 rendelet [28] is megengedi a létesítő okirat szerinti székhely ilyen áthelyezését az európai szövetkezet esetében. Sőt a 2005/56 irányelv azokat az eseteket szabályozza, amelyekben a társaság egy másik tagállamban létrejött társasággal egyesül.

56. A székhelyáthelyezés jelensége tehát nem idegen az uniós jogtól. Természetesen a fent hivatkozott jogszabályokban foglalt lehetőség csak a hatályuk alá tartozó társaságtípusokra vonatkozik. Ettől függetlenül adott a lehetőség, és az uniós jogalkotó által javasolt megközelítés eléggé egységes mindhárom területen.

57. A jogi személy honosságának megváltozásával kapcsolatban a fent említett három eseten kívül nincs uniós szintű rendelkezés. Ebből következően az uniós jog jelen állása szerint a tagállamokra hárul az ilyen átalakulás részletszabályainak megállapítása. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK 293. cikk arra kötelezte a tagállamokat, hogy – amennyiben szükséges – tárgyalásokat folytassanak egymással annak érdekében, hogy állampolgáraik javára biztosítsák a társaságok kölcsönös elismerését, a jogi személyiség megtartását székhelyüknek egyik országból egy másikba történő áthelyezése esetén, valamint a különböző tagállamok joga által szabályozott társaságok egyesülésének lehetőségét. Azonban a Lisszaboni Szerződés hatályon kívül helyezte az EK 293. cikket, úgyhogy az elsődleges jog már nem szabályozza azt a lehetőséget, hogy a tagállamok megállapodásokat köthetnek egymással a társaságok kölcsönös elismeréséről.

58. Azonban a nemzeti társasági jogból, adójogból, valamint a nemzetközi magánjogból adódó különböző nehézségek ellenére a Bíróság volt az, amely végül a társaságok határokon átívelő mobilitásának utat engedő, elvi jelentőségű ítéleteivel nagy lendületet adott az uniós társasági jog fejlődésének.

59. Így az EUM-Szerződés letelepedési szabadságra vonatkozó rendelkezései nemcsak az EUMSZ 49. cikk szerinti uniós állampolgárok, hanem az EUMSZ 54. cikkben meghatározott társaságok számára is biztosítják a másik tagállamban való letelepedés jogát. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint e rendelkezések célja különösen a nemzeti bánásmódnak a fogadó tagállamban történő biztosítása, de e rendelkezésekbe ütközik minden olyan akadály, amely az egyik tagállam állampolgárát vagy a jogszabályai alapján létrejött társaságot a másik tagállamban való letelepedésben korlátozza. [29]

60. Ugyanis a tagállamok különösen a fent hivatkozott Überseering-ügyben hozott ítélet óta kötelesek elismerni a származási tagállamuk jogszabályai alapján érvényesen létrejött társaságokat még akkor is, ha ehhez az államhoz nincs valós kötődésük. E társaság, ha már egyszer érvényesen létrejött, úgy tekintendő, hogy az Unión belül élhet a letelepedési szabadsággal. [30]

27 — Lásd az említett rendelet 8. cikkét.

28 — Lásd az említett rendelet 7. cikkét.

29 — Lásd ebben az értelemben különösen a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 15. és 16. pontját.

30 — A fent hivatkozott Centros-ügyben hozott ítélet 26. pontja, a fent hivatkozott Überseering-ügyben hozott ítélet 95. pontja és a fent hivatkozott Inspire Art ügyben hozott ítélet 137. pontja.

61. Az ítélkezési gyakorlat által elfogadottá vált mobilitás gátját képezhetik az olyan nemzeti intézkedések, amelyek alkalmasak arra, hogy akadályozzák vagy kevésbé vonzóvá tegyék az EUM-Szerződésben biztosított alapvető szabadságok gyakorlását. Ugyanakkor az ilyen intézkedéseket csak akkor lehet megengedni, ha megfelelnek négy feltételnek, nevezetesen: alkalmazásuk hátrányos megkülönböztetéstől mentes, közérdeken alapuló kényszerítő indokok igazolják őket, alkalmasak az általuk elérni kívánt jogszerű célok megvalósításának biztosítására, és nem haladják meg az e cél megvalósításához szükséges mértéket. [31]

62. E korlát a joggal való visszaélés fogalmában is megtestesül, amelynek meghatározására és alkalmazására a tagállamoknak van lehetőségük. [32]

63. Az uniós jog önálló fogalmát képező letelepedési szabadságra vonatkozó rendelkezések igen tág értelmezésétől eltekintve, a társaságok mobilitásának másik korlátja azokból a szabályokból adódik, amelyek alapján az érintett társaság létrejött, és amelyek jelentőségét a Bíróság is hangsúlyozza. Így az Überseering-ügyben kiemelte, hogy a székhelyáthelyezés módját azok a nemzeti jogszabályok határozzák meg, amelyek alapján az említett társaság létrejött. [33]

64. A Cartesio-ügyben hozott ítéletben a Bíróság azt is kimondta, hogy „a tagállam tehát meghatározhatja, hogy milyen kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a társaságot a nemzeti joga alapján létrejöttnek lehessen tekinteni, és ennek alapján a társaságot megillesse-e a letelepedési jog, valamint azt is, hogy milyen kapcsolat szükséges e minőség későbbi fenntartásához. E lehetőség magában foglalja azt is, hogy e tagállam ne engedje meg a nemzeti joga hatálya alá tartozó társaságnak, hogy megtartsa e minőségét akkor, ha más tagállamban kíván újraszerveződni a székhelyének a másik tagállamba történő áthelyezésével, megszakítva ezzel a létrehozás szerinti tagállam nemzeti jogában előírt kapcsolatot” [34].

65. E megállapítás azonban azt az esetet érinti, amikor nem merül fel az alkalmazandó jog megváltozása. Amint azonban a Bíróság a Cartesio-ügyben hozott ítéletben szintén hangsúlyozta, meg kell különböztetni az egyik tagállamban létrejött társaság székhelyének a másik tagállamba a személyes jog megváltoztatása nélkül történő áthelyezésének esetét attól az esettől, amikor a társaság székhelyének egyik tagállamból a másikba történő áthelyezésére az alkalmazandó nemzeti jog megváltozása mellett kerül sor, mivel a társaság azon tagállam joga szerinti társasági formába alakul át, amelybe székhelyét áthelyezte. [35] Ez utóbbi esetben ugyanis a Cartesio-ügyben említett lehetőség főszabály szerint nem igazolhatja, hogy a létrehozás szerinti tagállam a társaság megszűnését és végelszámolását megkövetelve megakadályozza, hogy a társaság a másik tagállam joga szerinti társasággá alakuljon át, amennyiben annak joga ezt lehetővé teszi. [36]

66. Ebből következik, hogy az irányadó jog változása szükségszerűen kihat a letelepedési szabadság alkalmazhatóságára.

67. A fogadó tagállammal kapcsolatban viszont hangsúlyozni kell a SEVIC Systems ügyben hozott ítéletben alkalmazott megoldást, amely ítélet egy határokon átnyúló egyesülés bejegyzésének hátrányosan megkülönböztető megtagadására vonatkozott, miközben a nemzeti jogszabályok a belföldi egyesülés bejegyzését lehetővé tették. A Bíróság szerint: „a letelepedés szabadsága magában foglal

31 — Lásd ebben az értelemben a C-564/07. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2009. június 11-én hozott ítélet 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

32 — Lásd a C-196/04. sz., Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ügyben 2006. szeptember 12-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-7995. o.) 51. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fent hivatkozott Centros-ügyben hozott ítélet 24. pontját és a fent hivatkozott Inspire Art ügyben hozott ítélet 136. pontját.

33 — A fent hivatkozott Überseering-ügyben hozott ítélet 70. pontja.

34 — A fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 110. pontja.

35 — Uo., 111. pont.

36 — Uo., 112. pont.

minden intézkedést, amely lehetővé teszi vagy akár csak megkönnyíti a székhelytől eltérő másik tagállamhoz való hozzáférést és ebben az államban gazdasági tevékenység folytatását azáltal, hogy az érintett gazdasági résztvevők számára ugyanolyan feltételek mellett biztosítják a nevezett tagállam gazdasági életében való részvételt, mint amelyek a belföldi gazdasági résztvevőkre alkalmazandók”[37].

68. Amint az EFTA Felügyeleti Hatóság is hangsúlyozza, el kell ismerni a társaságokkal szemben, hogy az egységes piacon szabadon megválaszthatják a velük szemben alkalmazandó társasági jogot. E választási szabadság lehetővé teszi a társaságok számára, hogy a legelőnyösebb gazdasági feltételeket és a legkedvezőbb társasági jogrendszert válasszák.[38] A társaságok ugyanis általában azért akarják áthelyezni a létesítő okirat szerinti székhelyüket egy másik tagállamba, hogy könnyebben hozzáférjenek a finanszírozási eszközökhöz és költségmegtakarítást érjenek el. Sőt az is előfordulhat, hogy a társaság fő tevékenysége ezentúl egy másik tagállamba helyeződik át. Így a társaságnak az alkalmazandó jog megváltozásával együtt járó határokon átnyúló újraalakulása – a határokon átnyúló egyesüléshez hasonlóan – a letelepedési szabadság gyakorlásának sajátos módját képezi. Az ilyen újraalakulás tehát azon gazdasági tevékenységek közé tartozik, amelyek tekintetében a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani az EUMSZ 49. cikkben foglalt letelepedési szabadságot.

69. A fentiek alapján meg kell állapítani, hogy az EUM-Szerződés letelepedési szabadságra vonatkozó cikkeit alkalmazni kell a társaságnak az irányadó jog megváltozásával együtt járó határokon átnyúló újraalakulására, a székhely áthelyezésére, valamint azon társaságnak a fogadó tagállam joga szerint történő alapítására, amelyre mint jogutódra szállnak át az előbb említett társaság jogai és kötelezettségei. A nemzeti bíróságnak kell megítélnie, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás és gyakorlat az említett alapvető szabadság akadályát képezi-e, ami számomra úgy tűnik, hogy igen.

F – *A korlátozásokról és azok igazolásáról (a harmadik és a negyedik kérdés)*

70. A Bíróság a Cartesio-ügyben hozott ítéletének 112. pontjában megállapította, hogy a társaság másik tagállam joga szerinti társasággá való átalakulása akkor lehetséges, „amennyiben annak joga ezt lehetővé teszi”[39]. Számomra magától értetődik, hogy a Bíróság az „annak joga” kifejezés alatt a fogadó tagállam jogát értette. Lehet-e akként értelmezni az ítéletet, hogy a fogadó tagállam esetleg önkényesen megtilthatja vagy megengedheti azt a jogügyletet, amelyben a tőkeegyesítő társaság székhelye és személyes joga megváltozik? Véleményem szerint nem.

71. Itt szeretnék emlékeztetni arra, hogy a jelen eset nemzetközi dimenzióba helyezi a magyar jogban belföldi szinten megengedett és elismert két jogügylet elemeit: a társaság székhelyének áthelyezését és a társaság másik társaságba való átalakulását e két társaság közötti általános jogutódlás mellett. A magyar jogszabályok kifejezetten megengedik, hogy a székhelyáthelyezés és az átalakulás egy jogügylet keretében valósuljon meg.[40]

72. Úgy gondolom, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve, amelyet a Bíróság a fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítéletében alkalmazott, megköveteli, hogy a fogadó tagállam főszabály szerint megengedje a társaság határokon átnyúló újraalakulását.

73. Természetes, hogy a fogadó állam megkövetelheti a társaságtól, hogy teljesítse mindazokat a feltételeket, amelyek a nemzeti jog szerint a hasonló helyzetekre vonatkoznak. Ugyanakkor nem alkalmazhatja azokat a belső szabályokat, amelyek kizárólag azon az alapon akadályozhatják a határokon átnyúló újraalakulást, hogy a nemzeti társasági jog nem szabályozta előre az ilyen határokon

37 — A fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítélet 18. pontja.

38 — Lásd ebben az értelemben a társaságok létesítő okirat szerinti székhelyének határokon átnyúló áthelyezéséről szóló irányelvre vonatkozó hatásvizsgálatot (SEC(2007) 1707, 11. o.).

39 — A fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 112. pontja.

40 — A Ctv. 57. §-a.

átnyúló műveletet. Ez különösen érvényes azokra az akadályokra, amelyek azokból a szabályokból erednek, amely az adatok érintett nemzeti nyilvántartásba való bejegyzésére vonatkoznak. Az említett SEVIC Systems ügyben hozott ítélet 30. pontjában a Bíróság kimondta, hogy az a körülmény, hogy általános jelleggel elutasították az egyik tagállamban az ott alapított társaság egy másik tagállamban székhellyel rendelkező társasággal való egyesülésének a cégjegyzékbe való bejegyzését, azt idézte elő, hogy megakadályozták a határokon átnyúló egyesülések létrejöttét, noha nem voltak veszélyben az olyan, közérdeken alapuló kényszerítő indokokon alapuló érdekek, mint például a hitelezők, a kisebbségi részvényesek és munkavállalók érdekeinek védelme, az adóügyi ellenőrzések hatékonyságának és a kereskedelmi tevékenység tisztességének biztosítása. Mindenesetre az ilyen szabályozás meghaladja azt a mértéket, amely az említett érdekek védelmére irányuló cél eléréséhez szükséges.

74. Következésképpen a fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 112. pontjában említett feltételt megítélésem szerint akként kell értelmezni, hogy az alapügyben a fogadó államnak lehetősége volt arra, hogy alkalmazza a korlátolt felelősségű társaság alapítására és átalakulására vonatkozó nemzeti rendelkezéseket, és így a belső jogában ilyen esetekre előírt kötelezettségekkel terhelje a VALE Építési Kft.-t.

75. Tehát a VALE Építési Kft. köteles teljesíteni mindazokat a feltételeket, amelyeket a nemzeti jogszabályok a korlátolt felelősségű társasággal szemben – például a jegyzett tőkével, a társasági tagokkal és a társasági szerződéssel kapcsolatban – előírnak. Sőt a fogadó tagállam, hogy ellenőrizhesse az eszközök és a kötelezettségek új társaságra való átszállását, megkövetelheti a számviteli folyamatosságot a társaságok között, és előírhatja, hogy az alapítandó társaság nyitómérlege egyezzen meg a jogelőd társaság záró mérlegével. Megítélésem szerint az említett tagállam azt is kérheti, hogy a társaság eszközeit és kötelezettségeit könyvvizsgáló mutassa ki és hitelesítse, biztosítva ezzel a jegyzett tőkére vonatkozó előírások betartását.

76. Ezenkívül a Bizottsággal összhangban úgy gondolom, hogy a tagállam akkor alkalmazhat eltérő szabályokat a határokon átnyúló esetekre, ha ezek sajátossága indokolja, feltéve hogy e szabályok nem hátrányosan megkülönböztetők és nem is aránytalanok. Ha tehát a nemzeti jog szerint a cégnyilvántartásban bejegyzett adatokra jóhiszemű harmadik személyekkel szemben hivatkozni lehet, azok konstitutív hatályúak, és pontatlanságuk esetén kiváltják az állam objektív felelősségét, ezek az elvek nem alkalmazhatók azokra az adatokra, amelyek más tagállamok hatóságaitól származnak, és amelyek hitelességét nem tudja ellenőrizni a fogadó tagállam.

77. Elsődleges kérdés tehát, hogy a bejegyzés alatt álló társaság kérheti-e, hogy jogelődjeként egy másik tagállambeli társaság legyen feltüntetve. Azt hiszem, hogy igenlő választ kell adni erre a kérdésre, amennyiben az említett társaság igazolni tudja, hogy a jogutódlást megengedik a származási tagállam jogszabályai. Úgy vélem ugyanis, hogy a jogelőd társaság és a bejegyzés alatt álló társaság közötti vagyonátszállás csak a származás helye szerinti jogrend alapján lehetséges.

78. Ellenben a jogelőd társaság hiteltartozásai és más kötelezettségei vonatkozásában osztom az EFTA Felügyeleti Hatóság véleményét, amely szerint a jogutódlás cégjegyzékben való feltüntetése jellegénél fogva védi a hitelezőket, ha már egyszer a fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet lehetővé tette, hogy az egyik tagállamban létrejött társaság végelszámolás nélkül „eltűnjön”. A fogadó állam nemzeti jogának meg kell engednie a társaság számára, hogy tudassa azt a jogállását, hogy egy másik társaság jogutódja, ami azt jelenti, hogy a bejegyzés alatt álló társaság átveszi az elődje valamennyi jogát és kötelezettségét. [41]

41 — Ami az ilyen nyilatkozat adójogi következményeit illeti, az értékelés során figyelembe kell venni egyrészről a joggal való visszaélés megelőzését, másrészről pedig a Bíróságnak a letelepedési szabadság adójogi korlátaira vonatkozó ítélkezési gyakorlatát.

79. Ugyanakkor az ilyen általános jogutódlás nem lehetséges, ha a jogelőd társaság már elveszítette jogi személyiségét a jogutód társaság bejegyzésének időpontjában. Ebben az esetben a jogelőd társaság jogai és kötelezettségei vagy egy jogi személyiség nélküli *de facto* társaságot illetnek, vagy pedig a társasági tagokat együttesen vagy egyenként. Ebben az esetben nem lehetséges a két társaság közötti jogutódlás. Megítélésem szerint ebből a jelen esetben az következik, hogy a magyar hatóságok nem kötelesek elismerni, hogy a VALE Építési Kft. a VALE Costruzioni jogutódja, hacsak a VALE Costruzioni cégnyilvántartásból való törlését előzetesen nem semmisítették meg Olaszországban.

VI – Végkövetkeztetések

80. A fentiekre tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire a következő választ adja:

„1) Az EUMSZ 49. cikk és az EUMSZ 54. cikk alkalmazandó a »társaság határokon átnyúló újraalakulása« esetére, azaz amikor az egyik (származási) tagállamban létrehozott társaság a székhelyét áthelyezi egy másik (fogadó) tagállamba, egyidejűleg a származási tagállamban a cégjegyzékből erre tekintettel törlik, a társaság tulajdonosai a fogadó állam joga szerint új létesítő okiratot fogadnak el, és a fogadó állam joga szerint a társaság kéri a bejegyzését a fogadó tagállam cégjegyzékébe.

2) Az EUMSZ 49. és az EUMSZ 54. cikkel ellentétes az olyan fogadó tagállami szabályozás vagy gyakorlat, amely megtagadja egy más, származási tagállamban szabályszerűen létrehozott társaságtól, hogy a székhelyét a fogadó tagállamba helyezze át, és az annak joga szerint létrejött társasági formában működjön, kivéve ha ez a korlátozás hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazandó, közérdeken alapuló kényszerítő indokokkal igazolható, alkalmas az általa elérni kívánt cél megvalósításának biztosítására, és nem haladja meg az e cél megvalósításához szükséges mértéket.

3) Valamely társaság határokon átnyúló újraalakulása esetén az érintett társaság cégbejegyzési kérelmében hitelt érdemlően, okirati bizonyítékkal köteles igazolni, hogy a másik tagállamban létesített társaság a jogelődjének tekintendő. Önmagában az a tény, hogy a társaság kéri e jogelőd bejegyezését a fogadó tagállam cégjegyzékébe, nem szolgálhat megfelelő alapul a társaság cégbejegyzési kérelmének elutasításához.

4) Valamely társaság határokon átnyúló újraalakulása esetére a tagállamok előírhatják a belföldi székhelyáthelyezésre, valamint átalakulásra vonatkozó nemzeti társasági jogi rendelkezések alkalmazását, amennyiben ezek a szabályok hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazandóak, közérdeken alapuló kényszerítő indokokkal igazolhatóak, alkalmasak az általuk elérni kívánt cél megvalósításának biztosítására, és nem haladják meg az e cél megvalósításához szükséges mértéket. A tagállamok ugyanakkor eltérő szabályok alkalmazását is előírhatják a határokon átnyúló esetekre, feltéve hogy e rendelkezések nem rónak nagyobb terhet a letelepedés szabadságával élni kívánó társaságokra, mint belföldi székhelyáthelyezés vagy átalakulás esetén.”